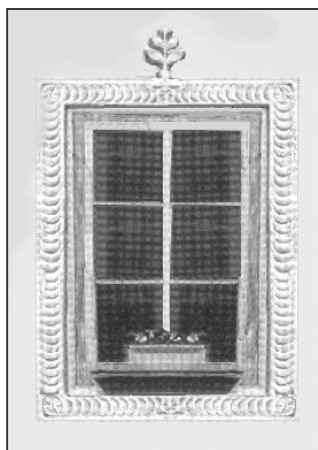

Za stromem života. Druhá procházka lidovou architekturou Lhenicka

Vodice v Encyklopedii českých vesnic (2)

Kniha inženýra architekta Jana Pešty o venkovských sídlech zachycuje na téměř 600 stránkách všechny památkově chráněné lokality v jihočeské krajině, která je na lidovou architekturu nejbohatší. Místu, které má ve svém názvu už od nepaměti zdvojnásoběnou obecného jména voda, věnoval ve svém lexikonu zaslouženou pozornost. Do centra obce zve čtenáře Lhenického zpravodaje další ukázka z autorova textu.

Jádrem Vodice je nevelká, ale poměrně pravidelná obdélníková svažitá náves, obestavená ze všech stran hustě řazenými velkými usedlostmi. Na jednotlivé usedlosti na severní a jižní straně navazovala krátká záhumenicová plužina. Od 2. poloviny 18. století se vodická zástavba (zejména chalupnická) rozšiřovala i kolem cesty do Lhenic na severozápadním okraji vesnice a u silnice do Třešňového Újezdce jihozápadně od vsi. Několik chalup a menších usedlostí vzniklo též na svazích údolí východně od návsi.

Ve vsi se dochoval rozsáhlý, mimořádně hodnotný soubor velkých zděných usedlostí, většinou z doby po polovině 19. století. Zástavba této podhorské vesnice zůstávala dlouho dřevěná, jak dokládá mapa stabilního katastru z roku 1837. Většina staveb ve vsi byla v té době postavena ještě ze spalných materiálů. Již tehdy ovšem měly jednotlivé usedlosti podobu kompaktních, sevřených dvorců, většinou v trojbokém uspořádání.

K přestavbě většiny usedlostí do dnešní zděné podoby došlo v poměrně krátkém časovém rozmezí druhé poloviny šedesátých a 1. poloviny sedmdesátých let 19. století. Jednotlivé usedlosti na návsi získaly podobu uzavřených čtyřbokých dvorců, s jednotně řešenými průčelími a s půlelipticky zaklenutými vjezdy. Vliv na dispoziční uspořádání (v českém prostředí poměrně neobvyklé) měly bezpochyby velké čtyřboké dvorce, tzv. „vierkanty“ z jihovýchodní části Šumavy, obývané tam především německým etnikem. Některé usedlosti ve Vodici si ale uchovaly tradiční dvouštítové uspořádání s bránou v čele. Jiné mají dvouštítovou podobu s překrytým prostorem návratí (tj. v podélně orientovaném křídle nad vjezdem byly situovány nízké komory).

Průčelí usedlostí doplňuje specifická jednoduchá štuková výzdoba, která se objevuje často v okolí Lhenic a v severozápadní části Blanského lesa. Častým výzdobným motivem jsou „penízky“ na okenních šambránách, lizénové rámece, římsy s plastickými vlysy s motivy vlnek - „esíček“ a nárožní bosáž. Na mnoha fasádách nalezneme také běžné štukové ornamenty jako srdíčka, stromy života, betlémské hvězdy či kartuše s vrocením stavby a další.

Usedlosti na severní straně návsi jsou vesměs podélně orientované, vytvářející souvislou řadu. Většina z nich je dochovaná, včetně hodnotných detailů. Mohutný patrový dvorec čp. 1 na západním konci severní strany návsi - datovaný 1866, má jednotně řešené průčelí s vjezdem v přízemí a místně typickou štukovou výzdobu (nárožní bosáž, šambrány s penízky a stromy života).

Sousední, poněkud menší podélně orientovaná usedlost čp. 2 má obytnou část přízemní. Nízké komorové patro je vytvořeno pouze nad půlelipticky zaklenutým portálem vjezdu. Průčelí doplňuje střídá štuková výzdoba se stylizovanými pilastry a vrocením 1867.

Usedlost čp. 3 pochází z roku 1866. V čele čtyřbokého dvorce stojí mohutné, patrové, podélně orientované stavení se symetrickým průčelím. V ose je půlelipticky zaklenutý portál vjezdu. Okna mají opět charakteristické penízkové šambrány, fasádu člení lizénové rámy a římsička s typickou plastickou vlnkou.

Sousední usedlost čp. 4 má rovněž půdorys uzavřeného čtyřbokého dvorce. Dům po levé (západní) straně dvora, datovaný 1870, je však jen přízemní, s trojúhelníkovým štítem. Na dům navazuje podélně orientované křídlo s průjezdem a s nízkým komorovým polopatem. Na průčelí se opět objevuje místně typická výzdoba - penízkové šambrány, stromy života a další prvky. Podobné hmotové řešení má také usedlost čp. 7 v prostoru nad návsi, s domem zastřešeným polovalbovou střechou a s kolmo napojeným průjezdným křídlem.

Horní - **východní stranu návsi** - uzavírá velká čtyřboká patrová usedlost čp. 6 s jednotně řešeným průčelím asi z osmdesátých let 19. století. Sousední patrový dům čp. 5 s polovalbovou střechou má již nověji upravené průčelí bez dekoru.

Na obrázku je detail okna usedlosti čp. 3 s charakteristickými penízkovými šambránami a stromem života.

Pramen: Ing. Arch. Jan Pešta, Encyklopedie českých vesnic. Díl II. Jižní Čechy. Praha 2004 (ukázka z textu).

Pro LZ 2007 připravil M. Trnka